

Dikmen yargıç önünde

Kıbrıs'tan 1979 yılında kaçırılıp ABD'de 20 milyon dolara (yaklaşık 40 milyar lira) satılmak istenen 4 mozaik ile ilgili dava yarın Indianapolis Federal Mahkemesi'nde başlıyor. Davaya müdahil olarak katılmak isteyen KKTC için karar yarın verilecek.

-5-

ÖZGEN ACAR

NEW YORK — ABD'nin Indiana eyaletindeki Indianapolis Federal Mahkemesi Yargıcı James Noland, Kıbrıs'tan 1979 yılında kaçırılıp da Amerika'da 20 milyon dolara -yaklaşık 40 milyar liraya- satılmak istenen dört mozaik ile ilgili karar için salı günü elindeki tokmağı kürsüye vurup davayı

başlatacak. Yargıç, ilk olarak davaya müdahil olması konusunda KKTC'nin başvurusu ile ilgili olarak avukat Joseph Yusuf'u dinleyecek. Bundan sonra mozaiklerin mülkiyeti konusunun görüşülmesine geçilecek. Bu arada Aydın Dikmen'in bir dizi yeni macerası da mahkeme belgeleri ile ortaya çıkarken, henüz tarafların bilmediği bir yenisini de bugün açıklıyoruz.

Dikmen'in yeni maceralarına ve

dava ile ilgili gelişmelere geçmeden önce, KKTC'nin 1982 tarihli bir gizli belgesine değinmek istiyoruz. Bu gizli belgede Kıbrıs'taki eski eser kaçakçılığındaki rolünden dolayı Dikmen'den şöyle söz ediliyor:

"... 1977 yılında Konya'daki evinde Kıbrıs kaynaklı külliyetli miktarda çok kıymetli ikonalar ele geçirildikten sonra yabancı uyruklu karısı (Almanya'da antikacı dükkânı olduğu söylenmektedir) ile birlikte kaçan ve Girne Kalesi Müzesi'ndeki yolsuzluk davası üzerine Kıbrıs'a gelip bir hâkimin banka hesabına para yatırdığı iddia edilen T.C. uyruklu Aydın Dikmen'in bulunduğu ifade edilmektedir..."

(Arkası Sa. 14, Sü. 1'de)

Kadın heykeli — Güneybatı Anadolu'da bulunan neolitik çağdan kalma kadın heykeli.

Dikmen yargıç önünde

(Baştarafı 1. Sayfada)

1977 yılında Yugoslavya gümrüğünde iki Türk ahkonur ve otobüs Münih'e vardığında sahipsiz bapuldan eski eserler çıkar. İnterpol aracılığı ile Kapaıçarşı'da iki kişiye, onlardan da Aydın Dikmen'in cisminde değil de ismine ulaşır.

Konya'daki evinde yapılan aramada KKTC çıkışlı bir yığın eski eser bulunur. Olay, Ankara Ağır Ceza Mahkemesi'ne intikal eder. Dikmen önce kaçır, ancak sonra elini kolunu sallaya sallaya yine Türkiye'ye döner. Bunların eşinin çeyizi olarak Romanya ve Çekoslovakya gibi ülkelerden getirildiğini söyler.

Bir an için 1979 yılına geri dönelim. Dikmen'in neden olduğu son yulların en önemli uluslararası hukuk olayında kendisine özgü son uygulamaları gözden geçirelim.

Menil'e sahte makale

Akdoğan (Lys) köyündeki kubbe ve minber fresklerini Menil Koleksiyonu'na satarken Dikmen, bunların Türkiye'den gelme olduğunu, Londra'daki aracı **Yannis Petsopoulos** ile müzenin yetkililerine söyler. Bunu kanıtlamak için de Türkiye'de bu konuda yayımlanmış, Prof. Alp'in altın maske makalesi tipinde Türkçe bir makaleyi kendilerine verir. Sonradan bu makalenin sahte olduğunu anlaşılmaktadır. Bu freskleri müzenin nasıl satın aldığını daha önce yazmıştık. Bu konuya değinmeyeceğiz. Ancak Dikmen, elinde bazı kilise mozaikleri olduğunu fresklerin satışı sırasında Teksaslı alıcılara açıklar. Onlar da zamanı gelince kendisini tehdit ederek bunu Kıbrıs Rum hükümetine vermesini, aksi halde polise bildireceklerini söylerler.

Rumlara sahte mozaik

Günün birinde Avrupa'daki Kıbrıs Rum büyükelçilerinden birine bilinmeyen bir kişiden bir telefon gelir. Telefonda "Frankfurt'ta falanca adresteki garaja bir adamınızı gönderin ve oradaki emanetinizi aldırın" denilmektedir. Söz konusu garaja 11 Aralık 1984'te gidildiğinde Kanakarya Kilisesi'nden Indianapolis'te Goldberg'e satılan mozaik grubundan dördü bulunur.

Bunlardan ikisi **Aziz Luke** ve **Aziz Bartholomew**'in portreleri olan parçalar. Bir kaynağa göre Rum Büyükelçi bir diplomatik kurye ile bunları adaya gönderir. Eski Rum Eski Eserler Dairesi Müdürü **Dr. Vassos Karagiorgis**'e göre "İngiltere'den bir yabancı bir plastik torba içinde bunları adaya geri" getirir. İngiltere'deki yabancıların **Yannis Petsopoulos** olduğu sanılıyor.

Mahkeme nedeniyle ABD'ye gelen Rum Eski Eserler Dairesi Müdür Vekili **Athanasios Papagiorgiou** ile cuma günü New York Metropolitan Sanat Müzesi'nde bir tesadüf sonucu karşılaştığımız için bir başka ilginç yönünü öğrenecektim. Dikmen, bu mozaikleri geri verme işine sahteciliğini de karıştırmadan duramamıştır. Gerçek iki mozaige, sahte **Aziz Luke** ve bir de ne olduğu bilinmeyen, yazısız bir sahte aziz mozaicini ekleyerek geri göndermişti.

Dikmen'in kartviziti

Bir başka Rum yetkilinin bana söylediğine göre, **Mr. Dikmen**, bu sahtelerle, bu işe de karıştığını anlatmak için bir çeşit kartvizit bırakmış ve meçhul kişinin kendisi olduğunu anlatmak" istemiştir.

İlk kez "Cumhuriyet" te açıkladığımız bu olay yarın başlayacak mahkemeye belgeleri ile sunulacaktır.

Şu anda dört aziz portresinden oluşan mozaikler kayıptır. Bu azizler, Andreas (aynı zamanda Kıbrıs'ın koruyucu azizidir), Thomas, Jude ve Mark'tır. Bu arada mahkemedeki tüm tarafların hiçbirinin henüz bilmediği bir gerçeği daha açıklayalım.

Dikmen yeni pazar peşinde

Dikmen, geçen sonbaharda Münih'te bir otelde Amerikalı kadim bir antika tüccarına **Aziz Andreas** ile Thomas'ın mozaiklerinin fotoğraflarını gösterip ikisine yarım milyon dolar (yaklaşık 1 milyar lira) istemiştir. Ancak Amerikalı antika tüccarı bu durumu New York Üniversitesi'nde bir profesör olan **Spryos Vryonis**'e duyurmuştur.

Henüz doğrulatamadığım bir başka habere göre Dikmen, bir aracı kanalı ile Bonn'daki Rum Büyükelçiliği ile bu mozaikler konusunda pazarlık yapmaktadır ve öteki kayıp mozaikler geçici olarak Hollanda'dadır.

Nisan 1982'de Kıbrıs'ta tutuklandıktan sonra kendisini salıveren KKTC yetkilileri, kimbilir bugün ne kadar pişmandırlar.

Sahte belgeler, gerçekler

Bu arada, mahkemeye taraflarca sunulan belgelerden bazılarını da inceleyelim:

1. Dikmen için zamanın "Kıbrıs Türk Federatif Devleti Başbakanı" Osman Örek'in 26 Haziran 1978 tarihli ve "bazi ikon, mozaik ve fresklerin ihracına, -özür dilerim Türkçe belgedeki deyişle exportuna- izin veren" yazısı ile Türkiye'de Mehmet Önder'in imzası ve bakanlık mührünü taklit ederek yaptığı sahtecilik olayı arasında hiç de bir fark yoktur.

2. Örek'in mektubundan tam bir yıl sonra Kıbrıs'ta "Goklaney's Cash and CO" adlı bir şirket tarafından Almanya'da Helga Bechli adına kesilmiş bir fatura... 11

parça mozaik ve zarar görmüş bazı ikonalarla birlikte bu faturanın toplam değeri 3.850 Alman Markı tutmaktadır. Dikmen 1979 yılında, sözde yaklaşık 2.000 dolar kadar bir para ödediğini bu faturada ortaya koyarken, ne kadar sabırlı bir yatırımcı olduğunu da kanıtlamaktadır.

Tam 10 yıl sonra bu mozaiklerin sadece dördünün satışından 1.2 milyon dolar almıştı. Şu anda ikisini yarım milyon dolara satmak istemektedir. Ayrıca elinde bu iki portreden başka bazı bölümler daha bulunmaktadır. Dolayısıyla 2.000 dolara karşılık 2.000.000 dolarlık bir yatırım geliri peşindedir.

Bu faturada bir başka nokta daha dikkati çekmektedir. Faturada bir de "kapı ikonası"ndan söz edilmektedir. Yanılmıyorsam GİRNE Müzesi soygununda bir de kapı ikonası kayıptı. Sakın bu olmasın!..

Bu faturaların "sahteliği", Kıbrıs'ta Türk damga pulunun kullanılması ve o zaman Katma Değer Vergisi gibi bir vergi olmadığı halde Avrupa'daki deyişle "VAT" adı altında bir başka sütunun bulunmasından anlaşıyor.

3. Frankfurt Havaalanı kargo konşimento ve gümrük belgelerine göre eski eser dolu sandık Ercan Havaalanı'ndan Türk Hava Yolları ile Almanya'ya 3 Eylül 1979 tarihinde gelmiştir. Ercan Havaalanı'nda bu altı sandığı o tarihte çıkış izni veren gümrük yetkilileri bulunamaz mı? Böylece belki de gümrüklerdeki "adamımızı ya da adamlarımızı (!)" tanımış oluruz.

Gerek az önce sözünü ettiğimiz faturada ve gerek konşimentolarda bu sandıkları gümrükten geçen kişi olarak Helga Bechley adlı bir bayanın adı bulunmaktadır. Gümrük komisyoncusu olduğu sanılan bu kişiye daha önce ve sonra Ercan'dan gönderilmiş gümrük belgeleri KKTC yetkililerince bir tefiş tabi tutulamaz mı? Elbette işin içine zaman aşımı girmiştir... Ama hiç olmazsa suçluları kamuoyu önünde sergilemek ve bundan sonra bu işe teşebbüs edecekleri bir ders vermek mümkün olamaz mı?

Gümrük işlemleri ile fatura arasında önemli bir fark dikkatimizi çekmektedir. Faturada 11 parça mozaik ve birkaç ikonadan söz edilmektedir. Oysa, Alman yetkililerince Frankfurt gümrüğünden çekilen sandıkların içinde 172 adet ikonanın bulunduğu ilişkin bir not, konşimentoya düşülmüştür.

4. "General Örek"e ait bir belge ve Dikmen'in "Kıbrıs'ın resmi arkeoloğu" olduğu anlatılan ikinci bir sahte belgenin tarihleri de 26.10.1988 tarihini taşımaktadır. Dikmen'in Kıbrıs'ın resmi bir arkeoloğu olmadığını, Konya'da davulcu ve saxsophoncu, üstelik KKTC'li değil de gerçekten de "Ka Ka TC" uyruklu olduğunu daha önce açıklamıştık.

Her ikisi de P. Polak adlı bir kişinin tanıklığı var. İngilizce bilmeyen Dikmen'in yerine P. Polak'ın kaleme aldığı ya da Dikmen'in bir metne bakarak kendi el yazısıyla yazdığı bu iki belgede de adı geçen P. Polak kimdi? Bunu da araştırdık. İlk adı Paul'du. Paul Polak, Dikmen adına bu mozaikleri pazarlamaya çalışan aracılarından bir başkasıydı...

Kıbrıs'tan kaçırılan freskleri deposunda özel iznin görmeye gittiğimizde Aydın Dikmen'in ticaretinin parmak eserlerini taşıyan Hacilar ve Çatalhöyük'ten gelme ana tanrıça idollerі ile dün değindiğimiz Alp'in ilk makalesinde resimleri gösterilen keman biçimindeki soyut idollere de Houston'daki "Menil Müzesi"nde rastlayacaktım. Dikmen'in, New York'ta Norbert Schimmel koleksiyonuna da bir başka ana tanrıça idolüyle imzasını attığı da anlaşıyor.

1967 yılında iki İngiliz gazetecinin yayımladığı "The Dorak Affairs" kitabından sağladığımız Aydın Dikmen'in gençlik günlerine ait fotoğrafta özel koleksiyonunun bir bölümü de önündeki mutfak masasının önünde duruyor. Acaba bunlar bugün Konya'da eşinin koleksiyonunda hâlâ duruyor mu? Hele idollerin sol üst tarafta olan fresklerin satıldığı Menil koleksiyonundaki ana tanrıça idolüne ne kadar benziyor değil mi? Bunu kıyaslamak, karar vermek yetkililere düşer. Ben sadece benzettim...

Kopuk diyalog

Konya'da Dikmen'e ait koleksiyon içi ve dışı ikonalar ve çeşitli eserler bulunuyor. Kuzey Kıbrıs'ta konuştuğum eski eser sorumluları "1977'den beri Dikmen'in eşi Constance Dikmen yani "Co Co"nun çeyizi ile geldiği söylenen bu ikonalar acaba neden KKTC arkeologlarının incelemesine açılmaz? Herhalde Bayan Dikmen'in ya da Konya Müzesi'nin buna bir itirazı olmasa gerek" diyorlar.

Bu konuda Ankara'ya giden ve bazı eserleri geri isteyen Kıbrıslı yetkililerin "boş elle" dönmelerini neden olan Ankara'nın tutumundan yakındıklarını da duydum. Ankara ve Konya'da bulunan ve KKTC'ye ait bu eserlerin neden geri verilmediği sorusuna da bir gazeteci olarak muhatap oldum.

Ankara ile Lefkoşa bu konuda bir işbirliğine gidip önümüzdeki hafta ortak bir heyetle bu koleksiyonu inceleyemezler mi? Ankara adliyesinin emanetinde olan ve Dikmen kaynaklı öteki kaçak eserler yine aynı heyet tarafından bir incelemeye tabi tutulup, eğer devam ediyorsa mahkemeye katıda bulunulamaz mı?

Yargıç güç durumunda

Indianapolis'te Yargıç James

Noland'ı salı günü önemli bir karar bekliyor. Daha doğrusu salı günü başlayacak mahkemede Noland'ın vereceği kararı pek çok kişi merakla bekliyor. Yargıcın vereceği karar, Kıbrıs'tan 1979'da kaçırılan ve Aydın Dikmen'in sahte belgelerle Bayan Peg Goldberg'e 1.2 milyon dolara (yaklaşık 2.5 milyar liraya) sattığı ve onun da Paul Getty Müzesi'ne 20 milyon dolara (yaklaşık 40 milyar liraya) pazarlamaya çalıştığı dört mozaigin kaderini belirleyecektir.

ABD'nin tanımadığı bir ülke olan "Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti" davaya taraf olarak kabul edilecek mi? Yargıç Noland, salı günü önce bu konuda karar verecek. Bu amaçla KKTC'nin avukatı **Joseph Yusuf'u** dinleyecek. Öteki tarafların avukatları da değil KKTC'nin davaya müdahil olarak girmesi, avukatının bil dinlenmesine gerek olmadığı konusunda usule yönelik karşı savlar öne sürecekler.

Mahkeme, KKTC'nin müdahil olarak davaya katılmasına karar vermesi halinde daha sonra mozaiklerin mülkiyeti konusu tartışılacak. Eğer KKTC'nin davaya taraf olarak katılması reddedilecek olursa Joseph Yusuf, Indiana Eyalet İstinaf Mahkemesi'nde kararı temyiz edecek.

"Hristiyanlığın ilk dönemlerine ait ve İsa'yı çocuk ya da sakatlı gösteren alımlı resimlerin dışında ve çok ender olarak buluş çağında gösterdiği için değeri daha da artan bir mozaigin de aralarında bulunduğu bu dört eseri yargıç 'topraklarından kaçırıldı' diye bir Müslüman ülkeye mi verecek, yoksa KKTC avukatına döndür, Kusura bakma, senin hakkın değil..." mi diyecek?"

Ya da "mahlin gerçek sahibi" diye iddia edilen ve Kıbrıs Ortodoks ruhani liderliğinin duruşmadaki temsilcisine döndür "Senin kiliseni kuzeyde kaldığı için bu mozaikleri koyacak yerin olmadıysın, özür dilerim sana da veremem" mi diyecek, yahut "Buyur senin hakkındır" biçiminde bir karar mı alacak?

"Kıbrıs'ın uluslararası yasal hükümeti" olduğu savını mahkemeye getiren Rum yönetiminin avukatı **Mihail Kipriyanu**'nun "Kuzey'in işgal altında olması nedeniyle yasal olmayan yollardan adadan kaçırıldığı" sözlerini mi benimseyecek ya da "Adada yasal yönetimi devirmeye kalkmasaydınız, anayasayı ve uluslararası yasaları çiğnemeyip Türkiye'nin garantisi altına dayanarak adaya çıkmasına ortam hazırlasaydınız bu işler başınıza gelmeyecekti" diye mi konuşacak?

Yoksa "İsviçre yasalarına göre bunları iyiniyetle satın aldığını" iddia eden ve bunun için de bankadan sağladığı borçla bu mozaiklere 1.2 milyon dolar (yaklaşık 2.5 milyar lirayı) ödeyen Peg Goldberg'e mi mülkiyeti bırakacak? Ya da "Gerekli incelemeyi yapmadığınız için kendi kendine kazık atmışsan bana ne?" mi diyecek?

Müze lobisi devrede

Bu mahkeme nedeniyle ABD'de bazı çevreler de tetikte bekliyorlar. Bazı Amerikan müzeleri, özel koleksiyoncular ve eski eser ticareti yapan galerilerin derdi ise bambaşka... Eğer mahkeme Goldberg'den bu mozaikleri alıp ister KKTC, ister Ortodoks liderliğine ya da Rum yönetimine geri verecek olursa, ortaya çıkacak yasal durum hakkında Aydın Dikmen'in önemli müşterilerinden biri olan Menil Koleksiyonu'nun müdürü Walter Hopps şöyle diyor:

"Yargıç Noland böyle bir karar alırsa barajın kapaklarını açıp azgın suları salıveren bir insandan farkı olmayacak. Böyle bir karar, 'iyiniyet' ilkesi ile daha önce alınır da Amerika'ya getirilmiş binlerce eski eserin geri verilmesi açısından aleyhimizdeki en önemli emsal kararını oluşturacaktır."

Bu nedenle, Amerikan "müze lobisi" diyebileceğimiz bu çevreler, Dışişleri ve Kongreyi harekete geçirip mahkeme üzerinde etkin olmaları yolunda yoğun girişimler yapıyor.

Yargıç James Noland'ın vereceği karar bu açıdan da büyük önem taşıyacak.

Kıbrıs "Yeni Düzen" Gazetesi'nde "Tükenen Kıbrıs" başlıklı araştırmayı 1982 yılında yayımlayan yazar Mehmet Yasin dizisini şu sözlerle noktalamıştı:

"Geçen hafta (nisan 1982), TC uyruklu Aydın Dikmen, GİRNE'de emniyet makamları tarafından tutuklandı. Söz konusu kişi eski eser kaçakçılığıyla ilgili olarak aranan kişiler listesindeydi.

Ne var ki artık suçluların suçlu olduğunu kanıtlamak da yetmez oldu. İsfendiyar Açıksoz örneğinden olduğu gibi suçlular yine 'suçsuz' olarak dışlanmaktadır. Acaba bu durumu nasıl başarabiliyorlar? Belki de bu sorunun yanıtı 'eski eser mafyası'nın da yanıtıdır."

Benim Sayın Yasin'e ekleyeceğim tek kelime yok... Suçlular yine suçsuz olarak dolaşıyorlar... Üstelik ceplerdeki milyar, Avrupa bankalarındaki milyon dolarlarla...

BİTTİ